

EWA SKOWRONEK

<https://orcid.org/0000-0002-2809-9714>

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

al. Kraśnicka 2d, 20-718 Lublin

ewa.skowronek2@mail.umcs.pl

**Borderscape: Przeszłość i przyszłość europejskich
krajobrazów wiejskich. 30. jubileuszowa sesja
Permanent European Conference for the Study
of the Rural Landscape (PECSRL 2024)***

Borderscape: The Past and Future of the European Rural Landscapes.
The 30th Jubilee Session of the Permanent European Conference
for the Study of the Rural Landscape (PECSRL 2024)

W dniach 9–15 września 2024 r. odbyła się 30. jubileuszowa edycja międzynarodowej konferencji naukowej Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape (PECSRL). To jedna z najdłużej funkcjonujących europejskich sieci skupiających naukowców zajmujących się badaniem krajobrazu. Została założona w 1957 r. podczas konferencji inauguracyjnej, która odbyła się w Nancy we Francji.

Konferencja PECSRL ma charakter cykliczny. Organizowana jest co dwa lata w różnych państwach europejskich. W Polsce gościła po raz drugi. Pierwszą, w 1975 r., w Warszawie zorganizowali Maria Kielczewska-Zaleska, Jerzy Grzeszczak i Teresa Lijewska z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk.

*Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa przyznanych przez Ministra Nauki w ramach programu „Doskonała Nauka II”.

Organizatorem 30. edycji PECSRL 2024 był Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej z Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS). Na czele Komitetu Organizacyjnego stanęły: dr hab. Ewa Skowronek, prof. UMCS, dr hab. Teresa Brzezińska-Wójcik, prof. UMCS, dr Renata Krukowska z Katedry Geografii Regionalnej i Turyzmu. Konferencja była jednym z wydarzeń towarzyszących w ramach jubileuszu 80-lecia Uczelni.

Temat 30. PECSRL – „Borderscapes – Past nad Future” – koncentrował się na złożonych i dynamicznych procesach społecznych, kulturowych, politycznych oraz gospodarczych zachodzących w krajobrazach regionów przygranicznych. Obejmował szeroki zakres zjawisk wynikających z istnienia granic (jak np. migracje, handel, turystyka, współpraca, bezpieczeństwo, konflikty). Warto podkreślić, że ujęta w temacie konferencji koncepcja *borderscapes*, wraz z rosnącymi trendami globalizacji oraz związanymi z tym zjawiskiem wyzwaniem i możliwościami, staje się coraz ważniejsza w badaniach naukowych (zob. np. Brambilla 2015; Szlachcicowa 2019).

Głównym celem tego prestiżowego wydarzenia była prezentacja oraz wymiana aktualnych rezultatów badań, osiągnięć i doświadczeń wśród wiodących naukowców i praktyków zajmujących się badaniami krajobrazu. Ta interdyscyplinarna konferencja skupiła: geografów, historyków, architektów krajobrazu, archeologów, etnografów, ekologów, urbanistów, planistów krajobrazu oraz przedstawiciele innych dyscyplin zainteresowanych krajobrazami europejskimi. Wzięło w niej udział 98 uczestników z 24 krajów i 5 kontynentów (kraje europejskie oraz USA, Chile, Egipt, Japonia).

Referaty plenarne wygłosili wybitni naukowcy: prof. Marc Antrop (Uniwersytet w Gandawie, Belgia), prof. Anssi Paasi (Uniwersytet w Oulu, Finlandia), prof. Jussi Laine (Uniwersytet Wschodniej Finlandii, Finlandia), prof. Raili Nugin (Uniwersytet w Tallinie, Estonia). Ponadto w PECSRL 2024 czynnie uczestniczyli przedstawiciele ponad 50 międzynarodowych instytucji i ośrodków naukowych, którzy wygłosili łącznie 85 referatów (Krukowska i in. 2024). Obradom towarzyszyły prelekcje i warsztaty poświęcone angażowaniu młodych naukowców w politykę krajobrazową, zorganizowane przez prof. Maggie Roe oraz dr Charlotte Veal i dr Marię Duggan z Uniwersytetu w Newcastle.

Uroczyste otwarcie (zob. fot. 1–2) i pierwsze dwa dni konferencji odbyły się w Lublinie. Obok aktywności naukowych goście mogli zapoznać się z funkcjonowaniem lubelskiego ośrodka naukowego oraz z największymi atrakcjami turystycznymi Lublina. Ponadto 9 września 2024 r. w Trybunale Koronnym uczestniczyli w spotkaniu z przedstawicielem władz miasta, który przybliżył zebranych informacje na temat współczesnego oblicza Lublina – wyróżniającego się ośrodka akademickiego, kulturalnego i gospodarczego.

Fot. 1–2. Uroczyste otwarcie 30. jubileuszowej konferencji PECSRL 2024 (fot. M. Zembrzycki)
Photos 1–2. Opening ceremony of the 30th jubilee PECSRL 2024 (photos: M. Zembrzycki)

Ważną częścią konferencji był dzień trzeci, odbyły się bowiem wówczas trzy wycieczki studialne zrealizowane w regionie Roztocza, na terenie przygranicznych części województw lubelskiego i podkarpackiego.

Pierwsza wycieczka przebiegała na trasie: Lublin – Bełzec – Siedliska – Dziewięcierz – Stare Brusno – Nowe Brusno – Narol – Zamość. Jej problematyka koncentrowała się wokół zmian krajobrazu pogranicza polsko-ukraińskiego związanych z II wojną światową i jej konsekwencjami na Roztoczu Wschodnim. Poszczególne zagadnienia przybliżyły uczestnikom dr hab. Ewa Skowronek, prof. UMCS, oraz dr Renata Krukowska. Ponadto w Siedliskach w spotkaniu uczestniczył pan Paweł Borowiec z Muzeum Skamieniałych Drzew, a w Narolu gości powitał Burmistrz Miasta i Gminy, który w ramach krótkiej prezentacji przedstawił atrakcje turystyczne obszaru oraz wspólnie z uczestnikami zwiedził pałac Łosiów (zob. fot. 3).

Fot. 3. Uczestnicy przed pałacem Łosiów w Narolu (fot. R. Krukowska)

Photo 3. Participants in front of the Łosiów palace in Narol (photo: R. Krukowska)

Druga grupa gości wybrała trasę: Lublin – Sądówka – Szczebrzeszyn – Kawęczyn – Nowe Brusno – Radruż – Zamość. Zagadnienia zaprezentowane podczas tej wycieczki przez dr hab. Teresę Brzezińską-Wójcik, prof. UMCS, oraz dr. Krzysztofa Szparę pomogły obecnym zrozumieć, w jaki sposób kształtował się

krajobraz wschodnich kresów Polski. Szczególną uwagę naukowców skupiły na sobie liczne wielokulturowe zabytki Roztocza, a także charakterystyczne, liczące niemal 200 lat, krajobrazy rolno-leśne w okolicach Kawęczyna (zob. fot. 4). Goście byli bardzo zainteresowani nietypowym dla nich układem pól uprawnych, żywo dyskutowali na ten temat oraz zadawali wiele pytań. Być może na tej podstawie zrodzą się pomysły wspólnych prac badawczych i publikacji.

Fot. 4. Uczestnicy konferencji w Kawęczynie zapoznają się z krajobrazem wiejskim Roztocza (fot. M. Zembrzycki)

Photo 4. Conference participants familiarising with the Roztocze rural landscape in Kawęczyn (photo: M. Zembrzycki)

Trzecia wycieczka studialna: Lublin – Różaniec – Ruda Różaniecka – Grochy/ Płazów – Susiec – Zwierzyniec – Obroc – Zamość, realizowała temat: „Rozkwit czy upadek? Krajobraz społeczno-ekonomiczny osadnictwa na obszarze peryferyjnym (na przykładzie regionu Roztocza i okolic)”. Jej koordynatorami byli dr hab. Monika Wesołowska, prof. UMCS, oraz dr Andrzej Jakubowski. Częścią programu było niezwykle poruszające spotkanie uczestników konferencji z przybyłymi specjalnie na tę okazję z Ukrainy mieszkańcami nieistniejącej współcześnie wsi Grochy, którzy opowiedzieli zebranym historię swojej miejscowości (zob. fot. 5). Trud organizacji tego spotkania wzięli na siebie pracownicy Starostwa Powiatowego w Lubaczowie – pan Bogdan Skibiński (Naczelnik Wydziału Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Turystyki) oraz pani Iwona Buczko. Warto nadmienić, że

uczestnicy wszystkich trzech wycieczek spotkali się na swoich trasach z panią Barbarą Broż – Starostą Lubaczowskim, która przywitała się z naukowcami i każdej grupie uczestników wręczyła pyszne rogale oraz pamiątkowe gadżety.

Fot. 5. Przedstawiciele mieszkańców nieistniejącej wsi Grochy podczas spotkania z uczestnikami konferencji na jej terenie (fot. S. Eiter)

Photo 5. Residents of the non-existing Grochy village during a meeting with conference participants at the village site (photo: S. Eiter)

Druga część konferencji odbyła się w dniach 12–13 września 2024 r. w Zamościu, w zabytkowym budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Hetmana Jana Zamoyskiego (zob. fot. 6). Program konferencji składał się głównie z sesji tematycznych dotyczących różnych aspektów funkcjonowania krajobrazu w regionach przygranicznych.

Atrakcją dla uczestników był spacer z przewodnikiem po Zamościu – mieście wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO, a także spotkanie w ratuszu z władzami i przedstawicielami miasta (zob. fot. 7). Prezydent Miasta Zamość Rafał Zwolak wraz z zespołem zaprezentowali naukowcom walory społeczno-gospodarcze ośrodka i najważniejsze informacje na temat jego aktualnego rozwoju. Po spotkaniu odbyła się dyskusja, w trakcie której goście zadawali wiele pytań. Władze miasta przygotowały również niespodziankę dla uczestników spotkania – możliwość zobaczenia gabinetu Prezydenta oraz panoramy Starego Miasta z wieży ratusza.

Fot. 6. Wystąpienie prof. Raili Nugin w Zamościu (fot. M. Zembrzycki)

Photo 6. Professor Raili Nugin presenting her speech in Zamość (photo: M. Zembrzycki)

Zwieńczeniem tego dnia konferencji była uroczysta kolacja z udziałem burmistrzów Narola i Lubyczy Królewskiej. Wydarzenie uświetnił występ regionalnej Kapeli Galicjanie oraz zespołu śpiewaczego Galicjanki z Roztocza.

Fot. 7. Uczestnicy konferencji na Rynku Wielkim w Zamościu (fot. M. Zembrzycki)

Photo 7. Conference participants at the Old Town Square in Zamość (photo: M. Zembrzycki)

Ostatni dzień konferencji, 13 września 2024 r., poświęcony był głównie podsumowaniu wydarzenia i planom na kolejną sesję PECSRL, która odbędzie się w 2026 r. w Belgii – w Gandawie i Spa. Jej organizatorem będzie Uniwersytet w Gandawie.

Po zakończeniu obrad w Zamościu część uczestników wzięła jeszcze udział w dwudniowej wycieczce pokonferencyjnej „Wielokulturowe pogranicze”. Jej trasa obejmowała m.in.: wielokulturowe i wielonarodowościowe miasto graniczne Chełm, miasto trzech kultur – Włodawę, prawosławny Monaster św. Onufrego w Jabłecznej, Sanktuarium Matki Bożej w Kodniu, Janów Podlaski, Grabarkę – najważniejsze miejsce kultu dla prawosławnych chrześcijan w Polsce, Puszcę Białowieską (zob. fot. 8), Lebedziew i zwiedzanie murów Twierdzy Brzeskiej, cmentarz tatarski w Zastawku, Siedlce oraz Muzeum Architektury Drewnianej w Nowej Suchej. Wycieczka zakończyła się 15 września w Warszawie.

Fot. 8. Uczestnicy wycieczki pokonferencyjnej w Puszczy Białowieskiej (fot. R. Krukowska)

Photo 8. Post-conference excursion participants in the Białowieża Primeval Forest (photo: R. Krukowska)

Konferencja PECSRL 2024 została podsumowana wielkimi brawami, zwłaszcza dla jej organizatorów. Wydarzenie okazało się znakomitą okazją do dyskusji nad różnymi aspektami i trendami obecnymi w europejskich badaniach krajobrazowych. Umożliwiło też zainicjowanie kontaktów i wspólnych projektów naukowych. Uczestnicy konferencji poznali również wiodące cechy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej Lublina, Zamościa oraz przygranicznego regionu Roztocza, co może wpłynąć na ich promocję na świecie.

Goście bardzo pozytywnie ocenili zaangażowanie przedstawicieli instytucji i władz samorządowych, które pomogły w realizacji PECSRL 2024. Warto nadmienić, że partnerem konferencji było województwo podkarpackie w ramach programu „Podkarpackie – przestrzeń otwarta”. Oprócz wsparcia władz UMCS w Lublinie, Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej oraz Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, sponsorami wydarzenia byli: Prezydent Miasta Lublin, Prezydent Miasta Zamość, Starosta Lubaczowski, Burmistrz Miasta i Gminy Narol, Burmistrz Miasta i Gminy Lubycza Królewska, Hotel Wieniawski i Muzeum Kresów w Lubaczowie. Patronat medialny sprawowały: TVP3 Lublin, Polskie Radio Lublin, Akademickie Radio Centrum, Dziennik Wschodni.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- PECSRL. 2024. *Conference Aims and Objectives*. Online: <http://www.pecsrl.org/aimsobjectives.html> (dostęp: 10.02.2025).
- Skowronek E. 2018. *Wiadomości Uniwersyteckie* (8/247), 19.
- Skowronek E. 2023. Wizyta przedstawicieli PECSRL. *Wiadomości Uniwersyteckie* (5/298), 66.
- Skowronek E. 2024. Interdyscyplinarna konferencja krajobrazowa. *Wiadomości Uniwersyteckie* (11/316), 94.
- UMCS. 2024. *80-lecie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wydarzenia towarzyszące*. Online: <https://www.umcs.pl/pl/wydarzenia-towarzyszace,28675.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Engaging with Landscape Policy Early Career Researcher Workshop*. Online: <https://www.umcs.pl/en/news,25627,engaging-with-landscape-policy-early-career-researcher-workshop,144274.chtm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Field Trip 1*. Online: <https://www.umcs.pl/en/field-trip-1,29147.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Field Trip 2*. Online: <https://www.umcs.pl/en/field-trip-2,29148.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Field Trip 3*. Online: <https://www.umcs.pl/en/field-trip-3,29149.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Main Theme and Topics*. Online: <https://www.umcs.pl/en/main-theme-and-topics,26909.htm>, (dostęp: 10.02.2025).

- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Post-Conference Tour*. Online: <https://www.umcs.pl/en/post-conference-tour,28613.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Program*. Online: <https://www.umcs.pl/en/program,29369.htm> (dostęp: 10.02.2025).
- UMCS. 2024. *PECSRL Conference 2024: Welcome*. <https://www.umcs.pl/en/welcome,26908.htm> (dostęp: 10.02.2025).

Literatura

- Brambilla C. 2015. Exploring the Critical Potential of the Borderscapes Concept. *Geopolitics* 20(1), 14–34.
- Krukowska R., Jóźwik J., Dymek D., Skowronek E. 2024. *30th Jubilee Session of the Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscapes: Abstract Book*. Lublin: Printika.
- Szlachcicowa I. 2019. Borderscapes – krajobrazy granic jako nowa perspektywa badań. *Politeja* 16(1(58)), 15–29. <https://doi.org/10.12797/Politeja.16.2019.58.02>

PUBLICATION INFO		
SUBMITTED: 2025.02.13	ACCEPTED: 2025.02.13	PUBLISHED ONLINE: 2025.02.18